

דפים צב — צג

קכה. מה דינם של שנים שעשו מלאכה יחדיו, באופנים השונים?

שנים שעשו מלאכה יחדיו; —

בזמן שכל אחד מהם יכול לעשותה לבדו — רבי מאיר מחייב, רבי יהודה ורבי שמעון פוטרים. (וכן סתמה משנתנו).

אין אחד מהם יכול לעשותה לבדו — רבי מאיר ורבי יהודה מחייבים (וכן סתמה משנתנו), ורבי שמעון פוטר. אחד יכול ואחד שאינו יכול — דברי הכל חייב. ופירש רב חסדא: זה שיכול חייב, אבל השני 'מסייע' הוא ואין בו ממש. [ואעפ"י שיש חכמים שסברו מסייע יש בו ממש, נסתייעו בגמרא מכמה מקומות כפי סברת רב חסדא].

התוס' פירשו 'אינו יכול' — אעפ"י שיש לו כח לעשותה לבדו, אך באחיזה שהוא אחוז בה עתה, אי אפשר לו לעשות לבד, כגון שתפש את הקורה בקצה או באצבעו. ולזה הסכימו שאר ראשונים.

השפת-אמת כתב שנראה שלא דיברו התוס' אלא בזה יכול וזה אינו יכול, אבל בזה אינו יכול וזה אינו יכול, אם יכול לעשות לבדו, ואחז באצבע, באופן שנצרך לסיוע — פטור. ואולם מדברי הרמב"ן והריטב"א אין משמע כן. אך נראה שלא אמר השפ"א אלא באחוז באצבע, שנחשב 'שלא כדרך' אבל כגון מחזיק בקצה הקורה באופן שנצרך לאחר שיתפוש בקצה השני, הגם שיכול היה להחזיק באמצע — אורחיה ואורחיה הוא.

באופנים ששניהם חייבים, (לרבי מאיר בכל אופן, ולר"י כשכל אחד אינו יכול לבדו) — נחלקו רב חסדא ורב המנונא האם די בשיעור אחד לשניהם או צריך שיעור חיוב לכל אחד ואחד. והוכיחו כמה אמוראים שדי בשיעור אחד לשניהם, וכגון צבי אחד שנכנס לבית ונעלוהו שנים — חייבים, אעפ"י שאין שיעור צידה לכל אחד ואחד.

א. הלכה כסתם משנה, שבזה אינו יכול וזה אינו יכול — חייבים, ובזה יכול וזה יכול — פטורים.

בשאר איסורי תורה — מדברי כמה ראשונים נראה ששאר איסורים, עכ"פ איסורים שיש בהם חטאת, דינם כדין מלאכת שבת. ע' ריטב"א ועוד — קדושין מג; רש"י פסחים פה; וכן צדד המנחת-חינוך (כו, ג לענין שנים ששחטו לע"ז). ואולם יש אומרים שאין לפטור אלא בשבת (ע' שו"ת הרשב"א ח"א כה. וכן צדד המנחת-חינוך (טו, ט) לענין הוצאת פסח חוץ לחבורה. וכן בפני יהושע כאן). ואולם ב'זה יכול וזה אינו יכול' כתב במג"ח (שם) שאין חילוק, כי סברה היא ולא גזרת הכתוב. ובענין איסור 'שחוט' חוץ' — ע' בובחים קח.

לענין הכשר והפסול ששחטו — ע' מהרש"ל חולין יז; רשב"א; יו"ד ב, תבואות שור סקנ"ב נ"ה; שפת אמת צג: קהלות יעקב זבחים יג, ג. לענין מחשבת פסול בשחיטה — ע' משנה חולין מ ושם מא; יו"ד ה. מחשבת פיגול בקדשים — ע' מג"ח קמד, ג. לענין יין נסך — ע' חזו"א יו"ד מט, יב.

ב. משמע בתוס' הרי"ד, שמשא של שלשה בני אדם שנשארוהו ארבעה אנשים — פטורים, כי כל אחד נחשב כמסייע שאין בו ממש, וכדין זב הרוכב על גבי בהמה. וכן כתב הגרעק"א.

דף צג

קכו. מה הדין במקרים הבאים לענין טומאת מדרס?

א. זב שהיה יושב על מטה וארבע טליות תחת רגליו.

ב. היה רוכב על גבי בהמה וטליות תחת רגליו.

ג. היה מוטל על חמשה ספסלים או פונדאות.

א. זב שהיה יושב על המטה וארבע טליות תחת ארבע רגליה — טמאות, מפני שאינה יכולה לעמוד על שלש. רבי שמעון מטהר. (רש"י: הולך לשיטתו שזה אינו יכול וזה אינו יכול פטור. תוס': מפני שאין רוב הזב נישא על כל טלית וטלית).

ב. היה רוכב על גבי בהמה וארבע טליות תחת רגליה — טהורות, מפני שיכולה לעמוד על שלש, והרי כל רגל אינה אלא כמסייע שאין בו ממש.

א. ודוקא כשהבהמה עומדת, אבל מהלכת — הלא היא נתמכת בשלש רגלים, והרי אינה יכולה לעמוד בשתיים, הלכך טמאות. תוס' ור"ש. ולרבי שמעון דלעיל נראה שטהורות. ואולם הרא"ה (מובא ב'חדושי הר"ן') סובר שאפילו מהלכת טהורות, לפי שסופה להניח את הרגל, נחשב כאילו הרגל מונחת.

ב. מרש"י (ד"ה מפני שיכולה. וע' מהרש"א) נראה לכאורה לדקדק שלפי רבי מאיר שמחייב בזה יכול וזה יכול, יהיו הטליות טמאות. ואולם הרשב"א כתב, מסתבר שאפילו רבי מאיר מודה, כי כל רגל בפני עצמה היא כמיוותרת ונחשבת 'מסייע'. וכן דעת התוס' והריטב"א.

ג. טהורות שאמרו — נראה אפילו ברשות היחיד. ויש אומרים: רק ברשות הרבים. ע' במאירי. רבי יוסי אומר: הסוס מטמא הטליות שתחת ידיו, והחמור — שברגליו. (גרסת הרבה ראשונים להפך).

[היתה טלית אחת תחת שתי ידיו או/ו טלית אחת תחת שתי רגליו — טמאה (משנה זבים). ונראה שבזה רבי יוסי אינו חולק, שהרי אינה יכולה לעמוד על שתי רגלים בלבד (תוס'). ויש סוברים שרבי יוסי חולק גם בזה. ע' משנה אחרונה זבים ד, בדעת הרמב"ם. וע"ע חזו"א זבים ג, ג].

ג. זב שהיה מוטל על חמשה ספסלים או פונדאות; לארכם — טמאים (שיש לומר על כל אחת מהם נישא רובו, פעמים על זו ופעמים על זו. רש"י). לרחבם — טהורים, (שאינן רובו נישא על כל אחד, וכ"א מסייע שאין בו ממש כלפי השאר. ע' רש"י ותוס'). היה ישן, ספק אם התהפך עליהם — טמאים. (וברשות הרבים — הנצי"ב כאן נוקט כהנחה פשוטה לטמא. וע' באריכות ב'שירי טהרה' זבים ג, ד).

דפים צג — צד

קכו. א. המוציא כלי ובתוכו אכלים — מה הדין כאשר אין שיעור חיוב באכלים; כאשר שגג באחד מהם והויד באחר; כאשר שגג בשניהם ונודע לו על זה וחזר ונודע לו על זה.

ב. מה דינו של המוציא את החי במטה?

ג. מה דינו של המוציא את המת במטה?

ד. מהו השיעור המנימלי לחיוב הוצאת מת; נבלה; שרץ מת?

א. המוציא כלי ובתוכו אכלים, חייב על האכלים ופטור על הכלי, שהוא טפל להם. היו האכלים פחות מכשיעור — פטור אף על הכלי.

א. בירושלמי מובא, דוקא דברים שצריכים לכלי, שאי אפשר לשאתם אלא עמו, כגון תותים, אבל לא שאר דברים. ואולם הרמב"ם לא פסק כן (ע"ע ב'חדושי הנצי"ב).

יש אומרים שכלי שהוא חשוב יותר מתכולתו, כגון מים שבתוך חבית, חייב על הכלי. והריטב"א (עירובין צו) חולק.